

LIST ZA KULTURU
I UMETNOST *

POJLA

75

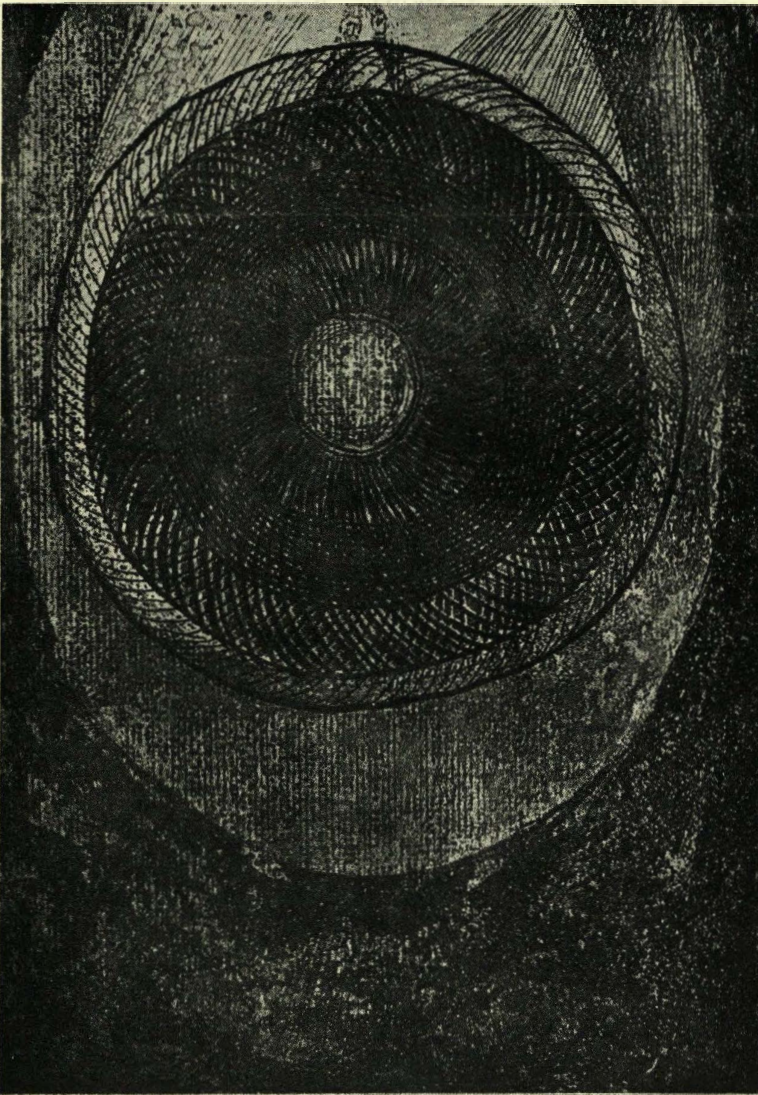
16-74650513

Jedan od zaključaka prošlogodišnjeg Strazi-
lovskeg susreta bio je da se u 1964. godini
organizuje u Novom Sadu diskusioni sastanak
o problemima kritike kod nas na kome bi
uzeli učešća predstavnici redakcija listova i
časopisa koji okupljaju mlade stvaraoce.

Na diskusiju su pozvane redakcije:
Gledišta, Mladost i Vidici, Beograd; Pojla, i
Simpozij, Novi Sad; Naše teme i Razlog,
Zagreb; Izraz Sarajevo; Razgledi i Mlad borec,
Skopje; Problemi i Mladina, Ljubljana i Prak-
sa, Titograd.

Redakcije Pojla i Gledišta i Ideološka ko-
mitetja Centralnog komiteta Saveza omladine
Jugoslavije (organizatori sastanka) sastavili su
nacrt teza koji objavljujemo.
Sastanak se održava krajem septembra.

MIODRAG NAGORNI meteor pade

LIKOVNI PRILOZI U OVOM BROJU UZETI SU SA IZLOŽBE
„DESET GODINA JUGOSLOVENSKE GRAFIKE“, SUBOTICA 1964.

POZICIJA I MOGUĆNOSTI KRITIKE KOD NAS

TEZE ZA MEBUREDANCIJSKU DISKUSIJU

Društveni, politički i moralni smisao kritike u našim sadašnjim
društvenim uslovima može se uspešno razmatrati jedino ako se
ima u vidu da je samoupravljanje u svojoj suštini proces preva-
zilaženja i revolucionarna kritika starog društva, te da otuda kri-
tika društvene prakse koja ne polazi od samoupravljanja ne može
biti ni progresivna ni efikasna. S te tačke gledišta ističemo sle-
deća pitanja za diskusiju:

1. Afirmacija kritike i kritičkog odnosa prema razviku socija-
lističkih odnosa kod nas kao imperativna potreba samih tih od-
nosa i njihovog daljeg razvika.

2. Kritika kao forma i instrument manifestovanja nivoa dru-
štvene svesti.

3. Afirmacija kritike kao potvrda demokratskog subjektiviteta
najšireg kruga nosilaca društvenih i političkih procesa kod nas.

4. Kritika kao forma i instrument borbe različitih mišljenja i
idejnih strujanja, što ih proces demokratizacije prirodno sa sobom
nosi.

5. Uslovnosti naše kritike: uticaji naše društvene klime na stvo-
ranje kritičke misli, odsustvo razvijenih demokratskih tradicija u
klasičnom smislu reči itd.

II

1. Pored samoupravljanja, koje su još najvažnije fundamentalne
vrednosti u našem društvu danas; da li su, i u kojoj mери, to vred-
nosti istovremeno i kriteriji progresivnosti i efikasnosti društvene
kritike; da li je moguće, i ako je moguće — kako, fiksirati poziciju
se koje li kritika bita što efikasnija i društveno celishodnija.

2. Kako shvatiti i kojom kriterijumima ustanovljavati u praksi
takte pojmove kao što su: „kritizistvo“, „nekonstruktivna kri-
tika“, „nedobronamerna kritika“, „nemarksiistička kritika“, itd.

3. Koordinatne kritičkog aktivizma; razlozi i smisao čestog isti-
canja problema slobode, hrabrosti ili nestobode u našoj kritičkoj
misl.

4. Koji su razlozi tvrdnje da kod nas često ne postoji slična
borba mišljenja ili da se ona vodi neprincipijelno i necelishodno;
u kojoj mери je ta tvrdnja rezultat jednostranog zaključivanja na
osnovu stanja u našoj štampi i publicistici, a koliko je izraz
stvarne društvene prakse i iskustva radnih ljudi.

5. Iznose se mišljenja da je kod nas javna kritika često ne-
konkretna, kampanjska, usmerena uglavnom odzgo, uperena na
pojave a ne na njihove nastoe; neefikasna jer ne stavlja u po-
kret mehanizam javne društvene odgovornosti itd.; u kojoj mери
je to tačno i koji su uzroci takvih pojava; da li njih treba tražiti
i u sledećem:

— nedovoljno borben odnos prema negativnim pojavama u dru-
štvu — izraz konformizma ili pak rezultat birokratskog pritiska;
— problem hijerarhijske odgovornosti foruma i pojedinaca i
otuda neefikasnost „kritike odzdo“;

— pojava diskvalifikatorske i anonimne kritike koju pojedinci
činu pod okriljem raznih foruma ili funkcija;

— problem odgovornosti, moralnosti i efekta kulorske kritike
i način njenog suzbijanja.

6. Odnos načela demokratskog centralizma i javne kritike i
borbe mišljenja.

III

Očigledno je da se sva ova navedena pitanja mogu razmatrati
i u okviru niže formulisanih problema:

1. Smelost i kritičnost naučne (teorijske i načno-istraživačke)
misl; u kojoj su mери društvene nauke kod nas efikasno oruđe
kritike društvene stvarnosti.

2. Metodi i stil kritike kulturnih procesa i umetničkog stvara-
laštva; aktuelni problemi borbe za slobodu kulturnog stvaralaštva;
koterijanstvo u kulturi i sloboda umetničke kritike.

3. Umetnička kritika društvene stvarnosti i njena vitalnost.

IV

Polazeći sa stanovišta da je kritika konstitutivni element soci-
jalističkog društva i kulture, te da časopisi imaju određen udeo
u nepovanju i razvijanju javne društvene kritike, potrebno udeo
diskutovati i o tome koliko je i kako ona tretirana, odnosno koliko
i kako bi je trebalo u njima tretirati, kakovi uslovi za kritiku po-
stoje, kakve efekte postiže i kakve su joj perspektive. U vezi s
tim postavljaju se i sledeća pitanja:

1. Postoje mišljenja da je kritika na stranicama časopisa često:
— apstraktna i opšta, nedovoljno hrabra da stvori naziva svojim
imenima;

— impresionistička, lični afinitet pretpostavlja umetničko-isto-
rijskoj istini;

— neiskrena, podređena ličnoj ambiciji umesto uverenju.

Ističe se, takođe, da ima dosta časopisa koji su bleđi i bez
fizionomije.

Koju su uzroci toga, da li ih treba tražiti, između ostalog, i u
stilu rada i sastavu redakcija.

2. Postavlja se pitanje u kojoj su mери časopisi, kao i druga
sredstva javnog informisanja, zaista organi javnog mnjenja, a ne
isključivo njihovih redakcija ili pojedinih organa.